

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2022.30.12>
УДК 316.42 : 005

Земфіра КОНДУР

Керівниця проєкту Ради Європи в Україні
"Посилення захисту національних меншин,
включаючи ромів, та мов меншин в Україні"

Email: Zemfira.KONDUR@coe.int

Людмила АФАНАСЬЄВА

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ORCID: 0000-0002-9386-6529
Email: lyulmila.csr@gmail.com

Ірина БУКРЕЄВА

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ORCID: 0000-0002-7444-8321
Email: irina.bukreeva@ukr.net

Наталія ГЛЕБОВА

доктор соціологічних наук, професор кафедри соціології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ORCID: 0000-0003-3417-1337
Email: nat.glebova2005@gmail.com

Людмила ГЛИНСЬКА

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ORCID: 0000-0003-2223-2024
Email: glinskay.lyudmila2016@gmail.com

Наталія ФАЛЬКО

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ORCID: 0000-0001-9475-6770
Email: falkontaliya@gmail.com

**РЕГІОНАЛЬНІ ПРАКТИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОЄКТНИЙ ДОСВІД**

Анотація. Стаття присвячена аналізу дієвих механізмів та позитивного досвіду МДПУ імені Богдана Хмельницького щодо формування соціальних компетентностей та розвитку softskills, що демонструє продуктивність освітнього, наукового і культурного супроводу соціальних процесів у регіональних контекстах, які позначаються на інтеграції учасників освітнього процесу, викладачів і здобувачів щодо розвитку громадського руху з вирішення труднощів й основних проблем етнічних спільнот

в умовах тимчасової окупації та війни. Участь університету в реалізації таких міжнародних проєктів РЄ «Інтеркультурні міста» з залученням журналістів, представників національно-культурних спільнот «Впровадження та залучення культурного різноманіття на міжнародному рівні» (2020 р., Мелітополь, Балларат, Австралія), «Боротьба з чутками» (2021 рік) задля запобігання страхів, дискримінації, а також виховання відчуття поваги, взаєморозуміння, відповідальності за власні дії, сприяють успішному управлінню культурним різноманіттям та розширюють коло міжнародних зв'язків. Стверджується, що в рамках реалізації актуального Проєкту Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні» під керівництвом Земфіри Кондур науково-педагогічна спільнота університету докладає максимум зусиль задля розширення дієвих каналів взаємодопомоги для представників етнічних спільнот, внутрішньо переміщених осіб чи вимушених мігрантів шляхом реалізації низки ініціатив щодо соціальної, інформаційної, правової, психологічної, гуманітарної підтримки, спрямованих на посилення діалогу, підвищення рівня згуртованості та міжкультурної взаємодії в умовах російської агресії й тимчасової окупації.

Ключові слова: війна, освітня діяльність, SoftSkills, соціальні компетентності, проєкти, інтеркультурне місто, етнічні спільноти, національні меншини.

Zemfira KONDUR

Senior project officer in The Council of Europe Project
"Strengthening the protection of national minorities
including Roma and minority languages in Ukraine"

Lyudmila AFANASIEVA

Ph.D. in Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of Sociology,
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Iryna BUKRIEIEVA

Ph.D. in Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of Sociology
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Natalia HLEBOVA

Dr. Sc. in Sociology, Professor of the Department of Sociology
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Lyudmila GLYNS'KA

Ph.D. in Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of Sociology,
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Natalia FALKO

Ph.D. in Psychological Sciences,
Associate Professor of the Department of Psychology
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

**REGIONAL PRACTICES AND MECHANISMS OF RESOLVING THE PROBLEMS
OF NATIONAL MINORITIES IN THE CONDITIONS OF WAR:
PROJECT EXPERIENCE**

Abstract. The article is devoted to the analysis of the effective mechanisms and positive experience of the Bohdan Khmelnytskyi State University of Education in the formation of social competences and the development of soft skills, which demonstrates the productivity of educational, scientific and cultural support of social processes in regional contexts, which affect the integration of participants in the educational process, teachers and students in the development of public movement to solve the difficulties and main problems of ethnic communities in the conditions of temporary occupation and war. The participation of the university in the implementation of such international projects of the Council of Europe "Intercultural cities" with the involvement of journalists, representatives of national and cultural communities "Implementation and involvement of cultural diversity at the international level" (2020, Melitopol, Ballarat, Australia), "Fighting rumors" (2021 year) in order to

prevent fears, discrimination, as well as foster a sense of respect, mutual understanding, responsibility for one's own actions, contribute to the successful management of cultural diversity and expand the circle of international relations. It is asserted that within the framework of the implementation of the current Council of Europe Project "Strengthening the protection of national minorities, including Roma and minority languages in Ukraine" under the leadership of Zemfira Kondur, the scientific and pedagogical community of the university is making maximum efforts to expand effective channels of mutual assistance for representatives of ethnic communities, internally displaced persons or forced migrants by implementing a number of initiatives regarding social, informational, legal, psychological, and humanitarian support aimed at strengthening dialogue, increasing the level of cohesion and intercultural interaction in the conditions of Russian aggression and temporary occupation.

Keywords: War, Educational Activity, Soft Skills, Social Competences, Projects, Intercultural City, Ethnic Communities, National Minorities.

Постановка проблеми. В умовах російської військової агресії, спрямованої на вільну і незалежну Україну, кожен свідомий громадянин нашої країни робить все можливе для якнайшвидшої перемоги над лютим ворогом. Сьогодні наша країна, наш рідний Мелітополь та університет, які, на жаль, перебувають у тимчасовій окупації, переживають найсуворіші випробування. Це випробування на витримку і стійкість, єднання і взаємодопомогу, мудрість і розсудливість. І головне – це випробування нашої гідності, поваги до себе і своєї історії, культури, любові до Батьківщини.

У ці складні часи ми, як здобувачі, так і науково-педагогічні працівники Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, долучилися до боротьби за незалежність нашої країни, за свободу, за своє майбутнє і майбутнє прийдешніх поколінь, демонструючи єдність і незламність духу. Ми швидко реагуємо на всі зміни, які відбуваються як у нашій країні, так і у світовій спільноті, й ефективно організували свою освітню діяльність. Важливо, що навіть війна не здатна завадити нам мислити, продукувати та успішно реалізовувати нові освітнянські та наукові ідеї для втілення на рівні міста, України, світу. При цьому ми демонструємо свою громадянську позицію, адже лінія зіткнення проходить не лише на полі бою, а й у освітньому та науковому просторі, і головне – у наших головах і серцях. Прагнення вчитися і зростати професійно заради розвитку нашої держави є надзвичайно важливим для сучасної освіти в умовах війни.

Громадським обов'язком науково-педагогічних працівників є забезпечення міцного тилу, зокрема, темпів і рівня науково-технічного, економічного, соціального, культурного прогресу та професійної мобільності, швидкої адаптації студентської молоді до змін у соціально-економічній сфері, у галузях науки, техніки та технологій. Якісне забезпечення цих процесів неможливо досягти лише сумлінним виконанням освітнянських функцій, потрібно також набути комплекс соціальних компетентностей, фахових та універсальних якостей і навичок Soft Skills, що допомагають діяти командно, швидко адаптуватися, інтегруватися до нових умов, а також переорієнтуватися на нові професійні та життєві обставини. Одним із чинників формування і встановлення таких суспільних орієнтацій особистості є

досягнення позитивного співвідношення соціальної компетентності на індивідуально-особистісному рівні та на рівні розвитку соціальних інститутів суспільства, одним з яких є галузь професійної освіти.

Аналіз наукових публікацій. Важливим фактором ефективності соціальної взаємодії різних соціальних груп та відповідності розвитку особистісних якостей їх членів вимогам й очікуванням соціального середовища стає в сучасну епоху соціальна компетентність. Історично поняття соціальної компетентності набуло значення наукової категорії для соціальних наук у широких контекстах обговорення проблем формування соціальних навичок культурної та фахової соціалізації особистості з середини ХХ ст. Як було виявлено П. Бурд'є, Е. Гіденсом, І. Гофманом, Н. Луманом, Е. Фромом, Ф. Фукуямою, П. Штомпкою, А. Шюцом та іншими авторами, особистість і світ, вступаючи у взаємодію, створюють особливу онтологічну реальність, бо людина «продовжена у світ», оскільки вона наділяє об'єкти цього світу різними смислами, робить їх ціннісними. Сучасні соціологічні теорії [9, 10] дають змогу визнати соціальну компетентність вагомим фактором соціальної мобільності особистості як ефективності соціальної взаємодії, відповідності особистісних властивостей вимогам/очікуванням соціального середовища. Її розвиток і формування є важливим напрямом сучасної освіти. Так В. Луговий («Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні») висловлює думку про слушність об'єднання компетентностей на види людської діяльності: інтелектуально-знаневу, діалогово-комунікаційну, ціннісно-орієнтаційну творчо-інноваційну тощо [4]. Важливою є думка А. Ручки («Компетентність як ресурс життєвої активності»), який соціальну компетентність пов'язує з процесом формування громадянської свідомості особистості [7]. Дослідники І. Бех («Компетентнісний підхід у сучасній освіті») [1], Н. Глебова («Ключові компетентності як результативно-цільова основа компетентнісного підходу в освіті») [3], Н. Павлик («Компетентнісний підхід в неперервній професійній підготовці інженерних педагогічних кадрів») [6] розглядають соціальну компетентність як узагальнююче, інтегративне поняття для набору, видів, сутнісних характеристик компетентностей, компетентностей, що, як узагальнює В. Луговий, проєктується через

розуміння поняття «компетентність» як інтегральної характеристики особистості, що розкладається на диференціальні компетентності [5]. Багатогранність цього поняття дає можливість, як стверджує Н. Борбич («Модель соціальної компетентності»), розвивати її окремі види в різних професійних категоріях фахівців [2].

Метою даної статті є аналіз проєктного досвіду МДПУ імені Богдана Хмельницького щодо набуття комплексу соціальних компетентностей для розробки та втілення дієвих механізмів захисту й вирішення основних проблем етнічних спільнот/національних меншин при співпраці з місцевими громадами, освітніми інституціями, громадськими спільнотами в умовах тимчасової окупації та війни.

Виклад основного матеріалу. Російська окупаційна влада заперечує європейський вибір України і власне саму незалежну українську державу як націю, а багатокультурний український народ окупанти вважають «антируською конструкцією», що не має власного наповнення. Тому проголошена ними денацифікація України – це її деукраїнізація і деєвропеїзація. Впровадження європейської моделі інтеркультурної взаємодії як інноваційного чинника розвитку багатокультурного Мелітополя на основі зростання рівня поваги, довіри, взаєморозуміння й консолідації громади за участі усіх мешканців міста, незалежно від їхнього етнічного походження, віросповідання, віку, статі, освіти є наразі одним з пріоритетних соціальних, освітніх, культурних, наукових та практичних напрямів діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Слід зазначити, що не кожне полікультурне місто може похвалитись статусом інтеркультурного. В 2008 році Мелітополь став єдиним українським містом, яке було відібране на конкурсній основі й презентувало Україну в пілотному проєкті Програми РЄ «Інтеркультурні міста» (наразі в Україні таких міст 6, а в світі 147). Вже з 2008 року науковці Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького у співпраці з Мелітопольською міською радою є постійними партнерами в розробці та втіленні інклюзивної інтеграційної політики багатокультурного Мелітополя як стратегічного пріоритету розвитку багатокультурної громади.

Системні моніторингові дослідження Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, чия активна діяльність надала можливість не тільки проводити поточний моніторинг щодо оперативного вивчення громадської та експертної думки з виявлення актуальних етнокультурних проблем міста в контексті загальнополітичної ситуації в Україні, але й на основі інтеркультурного мапування розробити оптимальні методи і напрями впровадження стратегії багатокультурного міста, найважливішими з яких стали такі, як створення позитивного суспільного ставлення до різноманітності й плюралістичної ідентичності міста за

допомогою публічного обговорення та символічних дій, ініціювання кроків для оцінки основних функцій міста через «міжкультурні лінзи» і створення пілотних проєктів в різних соціокультурних сферах.

Науковий супровід розробки міського «Плану інтеркультурної інтеграції міста Мелітополь на 2015-2020 рр.», «Комплексної програми інтеркультурної взаємодії міста Мелітополь на 2021-2023 рр.», дозволили міській владі не тільки оволодіти стратегією та інструментами управління культурним розмаїттям у сферах державних послуг, правового й соціального захисту, зайнятості на ринку праці, міського планування, бізнесу, освіти, культури, спорту, посередництва у вирішенні конфліктів, привітальній політиці до новоприбулих, мові національних спільнот, роботі зі ЗМІ, міжнародній співпраці, але й ділитися досвідом як з українськими, так із європейськими інтеркультурними містами.

Крім того, участь університету в реалізації таких міжнародних проєктів РЄ «Інтеркультурні міста» з підвищення рівня інтеркультурної компетентності серед держслужбовців, освітян, журналістів, представників національно-культурних спільнот «Впровадження та залучення культурного різноманіття на міжнародному рівні» (2020 р., Мелітополь, Балларат, Австралія), «Боротьба з чутками» (2021 рік) задля запобігання страхів, дискримінації, а також виховання відчуття поваги, взаєморозуміння, відповідальності за власні дії, сприяють успішному управлінню культурним різноманіттям та розширюють коло міжнародних зв'язків.

З 2021 р. розпочалось впровадження місцевих ініціативних груп для національних меншин в рамках реалізації проєкту Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні». До цієї ініціативи приєдналися Мелітополь (Запорізька область), Краснопілська громада (Одеська область), Терія Ремета (Закарпаття), Ніжин (Чернігівська область) та Луцьк. Проєкт підтримав розробку інформаційних Платформ для національних меншин Запорізької та Одеської областей, долучився до розробки Ромської Стратегії, а також продовжує навчати ромських медіаторів.

Але, якщо участь в Програмі Ради Європи ІСС знайшла широке висвітлення в наукових публікаціях як на всеукраїнському так і на міжнародному рівнях, то участь в реалізації проєкту Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні» ще не висвітлювалась науковою спільнотою. Саме тому ми хочемо проаналізувати у даній роботі успішні кейси втілення даного проєкту при співпраці РЄ, органів місцевого самоврядування, національно-культурних товариств та наукової спільноти МДПУ.

Минулорічна участь ініціативної групи міста Мелітополь в Проєкті Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні», завдяки залученню до роботи висококваліфікованих українських спікерів, експертів та тренерів, дозволили спрямувати й успішно

реалізувати роботу «Спілки громадських організацій «Рада національних товариств» в наданні правової та соціальної підтримки представникам національно-культурних спільнот; запобіганні та профілактиці мови ворожнечі; підвищенні рівня медіа грамотності; популяризації культури та мови етнічних спільнот, в тому числі ромів через започаткування та вдосконалення роботи мовних факультативів; зверненні уваги до збереження культури та прав корінних народів України; імплементації міжкультурних діалогових платформ для реалізації спільних ініціатив, які знайшли відображення в проведених у 2021 році низки заходів, подій. Використання під час роботи таких інтерактивних методів, як Case-studies, work-shop, дискусій, мозкових штурмів, рольових ігор тощо дозволили ініціативній групі підвищити рівень психологічної та правової підтримки, отримати ком-петентні знання, основані на реалізації принципу відкритого зворотнього зв'язку, принципу активності та принципу довіри у спілкуванні. Підтвердженням цьому є висвітлення подій/вражень /коментарів на сторінці «Мелітополь – інтекультурне джерело України» у Фейсбучі (<https://www.facebook.com/groups/791245184294518>) та в кінці поточного року створити власну сторінку ініціативної групи «Саме тут: Спілка громадських організацій «Рада національних товариств» (<https://www.facebook.com/groups/4463265567102918>).

В цілому, саме завдяки об'єднанню зусиль Керівниці Проєкту Земфіри Кондур, ініціативної групи, управлінської команди Мелітопольської міської ради, науковців Мелітопольського державного педагогічного університету, творчому і громадянськи відповідальному підході до реалізації всіх заходів/подій вдалось у представників та представниць етнічних спільнот Мелітополя підвищити рівень громадської активності та міжкультурної компетентності.

Утеперішніх умовах російської військової агресії та тимчасової окупації Мелітополя органи місцевої влади активізували свою роботу, спрямовану на забезпечення належними умовами, підтримки та життєдіяльності всіх жителів міста, біженців, переселенців та представників різних етнічно-конфесійних спільнот. Діяльність прогресивних викладачів нашого університету також не припинялася навіть в умовах окупації та переміщення. Варто наголосити на тому, що, незважаючи на війну, Рада Європи підтримала реалізацію цього актуального Проєкту Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні» в цьому буремному 2022 році.

В рамках його впровадження науково-педагогічна спільнота університету докладає максимум зусиль задля розширення дієвих каналів взаємодопомоги для представників етнічних спільнот, внутрішньо переміщених осіб чи вимушених мігрантів шляхом реалізації низки ініціатив щодо соціальної, інформаційної, правової, психологічної, гуманітарної підтримки, спрямованих на посилення діалогу, підвищення рівня згуртованості та

міжкультурної взаємодії в умовах російської агресії й тимчасової окупації.

Сьогодні саме науковий супровід на різних його етапах стає невід'ємною складовою системи планування й запорукою успішного втілення політики сталого розвитку конкретного сучасного міста. Своєчасний аналіз показників ефективності взаємодії органів самоврядування та національно-культурних товариств при розробці науково обґрунтованих прогнозів в ході реалізації даного проєкту дають можливість агентам змін вчасно виявити найбільш дієві механізми співпраці державного і громадського сектору для захисту прав етнічних спільнот. Не зважаючи на значний доробок, сучасна вітчизняна практика недостатньо уваги приділяє науковому обґрунтуванню й реалізації проєктної діяльності при тісній співпраці Рали Європи, громадського сектору та наукового супроводу університетів, що робить дане дослідження своєчасним та актуальним.

Слід зазначити, що свого часу (2015-2020рр.), МДПУ імені Богдана Хмельницького працював над реалізацією четвертої інтеграційної теми «Привітальна політика до новоприбулих» «Плану інтекультурної інтеграції міста Мелітополь» задля консолідації інтекультурної громади міста з новоприбулими (в даному випадку це були вимушено переміщені особи з Донецької, Луганської областей та анексованого Криму). Наразі МДПУ, як в рамках впровадження четвертої місії університету, так і в реалізації даного Проєкту, продовжує працювати в цьому напрямку й, перереєструвавшись у Запоріжжі, долучився і до волонтерської допомоги вимушено переміщеним особам не тільки з Донецької, а вже й з окупованої частини Запорізької й Херсонської областей.

Щодо співпраці в рамках реалізації вищезазначеного Проєкту Ради Європи, з метою підвищення рівня соціальної адаптації, громадянської інтеграції, удосконалення, урізноманітнення форм і методів організації інформаційно-просвітницької та кваліфікованої допомоги представникам етнічних спільнот Мелітополя, які опинились в окупації, або стали вимушено переміщеними особами, чи вимушеними мігрантами, 31 травня 2022 року в.о. ректора Наталя Фалько, в.о. проректора з наукової роботи Тетяна Коноваленко, проректор із заочної форми навчання Олена Арабаджи, директор Центру соціологічних досліджень Людмила Афанасьєва та доцент кафедри соціології Ірина Букреєва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького взяли участь в онлайн консультативній зустрічі Ради Європи з національними меншинами та національними/місцевими органами влади (Страсбург, Київ). Участь у цьому заході дозволила побачити не лише проблеми, в яких українці опинилися під час війни, а й переосмислити їх та перетворити на нові можливості для особистісного зростання й адаптації до нестандартних життєвих обставин.

Наштовхнула на нові наукові пошуки й удосконалення soft skills в умовах війни участь у дискусії, організованій Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (МІОК) «Українські вимушені мігранти в Європі: допомога діаспори», присвячена Всесвітньому дню біженців. Дискусія допомогла розкрити відповіді на низку актуальних питань, зокрема: Як допомагає наша діаспора українським вимушеним мігрантам у країнах Європи? Які нові напрями роботи реалізує діаспора та як налагоджує діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування у своїх країнах для допомоги українцям? Які проблеми українських вимушених мігрантів потрібно вирішувати нагально та хто може у цьому допомогти? Чи вдасться зберегти національну ідентичність українських вимушених переселенців та залучити їх до громадської діяльності в країнах Європи? Яке майбутнє чекає на українських вимушених переселенців?

На запрошення керівниці проекту РЄ «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні» Земфіри Кондур, колектив Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького взяв участь у презентації онлайн курсу «Комунікація щодо національних спільнот для пресслужб поліції та прокуратури». Для нашого університету, інтеркультурного Мелітополя ця тема є однією з пріоритетних як в реалізації даного Проєкту, так і у виконанні «Комплексної програми інтеркультурної взаємодії міста Мелітополь на 2021-2023 роки» (Київ/Страсбург). Представили онлайн курс та висвітлили його чутливі теми Діана Дуцик, експертка Ради Європи, виконавча директорка ГО «Український інститут медіа та комунікації»; Ольга Веснянка, експертка Ради Європи з питань недискримінації та національних меншин; Ірина Виртосу, журналістка, правозахисниця, кураторка навчальної дисципліни «Правозахисна журналістика»; Андрій Куликов, голова Комісії з журналістської етики, журналіст, радіоведучий, телеведучий, медіаексперт та медіатренер, співзасновник «Громадського радіо»; Тетяна Трошинська, головна редакторка Громадського радіо, заступниця Голови Правління ГО «Громадське радіо».

Наші викладачі використовуватимуть ці напрацювання в подальшій як науковій, навчальній, так і організаційно-виховній роботі, адже конструктивна комунікація з суспільством – це запорука взаємопорозуміння та консолідації багатокультурної громади [4]. Свого часу формуванню життєво важливих soft skills сприяла участь наших викладачів і здобувачів у міжнародному проєкті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), і пост-проєктному гранті за підтримки посольств США і Великої Британії в партнерстві з Міністерством освіти і науки України

та Академією української преси. Проєкт дозволив зробити медіаграмотність наскрізною освітньою компонентою освітніх програм усіх спеціальностей та зміцнити потенціал викладачів і здобувачів щодо розвитку ефективної моделі інтеграції навичок критичного сприйняття інформації, фактчекінгу й емоційного інтелекту в результаті навчання здобувачів нашого університету.

Учасники Проєкту опанували інтерактивні методики розвитку умінь інфомедійної грамотності, онлайн-інструменти ефективної роботи з інформацією та кібербезпекою, які випускники освітніх програм зможуть використовувати у професійній діяльності. Для функціонування університету в умовах інформаційної війни надзвичайно корисною стала запропонована IREX методологія, спрямована на опрацювання, перевірку і критичне сприйняття інформації, розвиток інформаційної, цифрової та візуальної грамотності, знаходження надійних джерел, розвиток умінь комплексного аналізу та розуміння контексту подій. Науково-педагогічними працівниками були розроблені нові освітні компоненти та окремі навчальні модулі з впровадження компетентностей інфомедійної грамотності.

Створений на базі МДПУ імені Богдана Хмельницького Хаб інфомедійно грамотних громадян залучив представників Центру соціологічних досліджень до вивчення думок і поглядів мелітопольців щодо користування засобами масової інформації, медіаграмотності та навичок уникнення дезінформації. Моніторингові дослідження дозволяють виявити суттєві ознаки споживання неякісної інформації мешканцями міста, а саме: у практиці користування соціальними мережами, ігнорування чинників недовіри до змісту неправдивої інформації, що з'явилася у ЗМІ та соціальних мережах, та відсутність розуміння критеріїв, за якими користувачі можуть ідентифікувати хибну, фейкову та спотворену інформацію. Це, на наш погляд, сприятиме підвищенню рівня медіаграмотності населення та більш якісному використанню соціальних мереж для обміну достовірною інформацією. Результати дослідження матимуть довготривалий ефект, адже вони безпосередньо вплинуть на забезпечення умов попередження та усунення спільних загроз несвідомого споживання шкідливої інформації мешканцями мелітопольської громади, вимушеними біженцями, переселенцями, та представниками етнічно-конфесійних спільнот, що є надзвичайно актуальним в умовах війни.

У ці складні для України часи, в рамках грантової підтримки діяльності з сприяння захисту національних меншин у різних регіонах України проєктом Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, у тому числі ромів, та мов меншин в Україні», було підтримано заявку «Етнічні спільноти і спільність: запорука громадської активності та довіри» (липень-вересень 2022р.), розроблену громадською організацією «Меліто-

польською міською єврейською общиною» в партнерстві з науковцями МДПУ імені Богдана Хмельницького. Метою проєкту є розширення дієвих каналів взаємодопомоги для представників етнічних спільнот, шляхом реалізації ініціатив із соціальної, інформаційної, освітньої, гуманітарної підтримки, спрямованих на підвищення рівня згуртованості та міжкультурної взаємодії у міській громаді в умовах російської агресії та окупації.

Ініціативною групою Мелітопольської міської ради в Запорізькій області й науковцями будуть визначені проблеми та базові потреби представників етнічних спільнот Мелітополя, що мешкають в окупації або вимушено покинули свої домівки внаслідок російської військової агресії; розроблені та впроваджені дієві методи та формати соціально-психологічної, інформаційної та гуманітарної допомоги представникам етнічних спільнот Мелітополя, що мешкають в окупації або вимушено покинули свої домівки в наслідок російської військової агресії; надана психологічна допомога представникам етнічних спільнот міста як в умовах екстремальних/надзвичайних ситуацій так і після повернення із зони ризику з метою зведення до мінімуму руйнівних наслідків травматичних ситуацій, та сприяння збереженню психічного здоров'я.

Це, на наш погляд, сприятиме активізації роботи представників етнічних спільнот, що мешкають в окупації, або вимушено покинули свої домівки в наслідок російської військової агресії у напрямку розширення міжетнічної взаємодії, соціальної згуртованості, громадського активізму, консолідації багатокультурної громади.

Висновки. Успішні кейси та позитивний досвід участі МДПУ імені Богдана Хмельницького як надійного партнера Мелітопольської міської ради та національно-культурних спільнот в реалізації проєктної діяльності Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, у тому числі ромів, та мов меншин в Україні» демонструють продуктивність освітнього, наукового і культурного супроводу соціальних процесів в регіональних контекстах та позитивно позначаються на інтеграції учасників освітнього процесу, викладачів і здобувачів, до розвитку громадського руху, популяризації цінностей українського народу, зміцнення національної ідеї і державності.

На наш погляд, безпосередні результати реалізації проєктної співпраці ініціативної групи Мелітопольської міської ради в Запорізькій області з науковцями будуть впроваджені в практики етнічних спільнот в умовах окупації, внутрішнього переміщення та еміграції. Зокрема при корегуванні організації гуманітарної допомоги; використанні наукового супроводу проєкту адміністраціями, громадськими організаціями та волонтерами українських територіальних громад під час організації соціально-психологічної та гуманітарної допомоги; організації в гуманітарних та громадських організаціях теоретичної та практичної підготовки

волонтерів, які будуть опікуватися питаннями інтеркультурної інклюзії в умовах окупації, внутрішнього переміщення та еміграції; знайдуть відображення у підвищенні рівня відповідальності журналістів, блогерів та активних користувачів соціальних мереж під час висвітлення публікацій на етнічну тематику в умовах російської агресії в Україні.

Позитивні наслідки втілення проєкту Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, у тому числі ромів, та мов меншин в Україні» ініціативної групи в інтеркультурному Мелітополі будуть стимулювати поширення досвіду і його використання в інших поліетнічних окупованих містах, перед якими постають схожі виклики щодо розширення дієвих каналів взаємодопомоги для представників етнічних спільнот, шляхом реалізації ініціатив із соціальної, інформаційної, освітньої, гуманітарної підтримки, спрямованих на підвищення рівня згуртованості та міжкультурної взаємодії у міській громаді в умовах російської агресії та окупації.

1. Бех І.Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. URL: <http://ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>.
2. Борбич Н.В. Соціальна компетентність як складова частина компетентнісного підходу. *Педагогічний пошук*. 2011. С. 11–13.
3. Глебова Н.І. Соціальна компетентність фахівців водного транспорту: соціологічне дослідження. Мелітополь : ФОР Однорог Т.В., 2018. 391 с.
4. Грабовська І. Актуальність дослідження консолідаційних процесів українства доби постколониалізму. *Консолідація українства в постколониальну добу: монографія / за ред. М. Обушного*. Р. 1.1. Київ: Міленіум, 2018. С. 15–38.
5. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. *Вісник АПН України. Педагогіка і психологія*. 2009. №2 (63). С. 13–25.
6. Луговий В.І., Слюсаренко О.М., Таланова Ж.В. Ключові поняття сучасної педагогіки: навчальний результат, компетентність, кваліфікація. *Педагогічна і психологічна науки в Україні. Т.1. Загальна педагогіка та філософія освіти*. К.: НАПН України, 2012. С. 23–38.
7. Павлик Н.П. Компетентність як категорія теорії виховання. *Педнаука*. К., 2008.
8. Ручка А.О. Компетентність як ресурс життєвої активності. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. К.: Інститут соціології НАН України, 2017. С. 264–274.
9. Kanning U.P. Soziale Kompetenz. Definition, Strukturen und Prozesse. *Zeitschrift für Psychologie*. 2002. 210 (4). P. 154-163.
10. Stoof A., Martens R.L., van Merriënboer J. What is competence? Constructivist approach as a way out of the confusion. *Open university of the netherlands*. 2004.

References:

1. Bekhl.D. *Kompetentnisnyy pidkhdid u suchasnyy osviti* [Competency approach in modern education]. URL:

- <http://ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>. (in Ukrainian).
2. Borbych N.V. (2011). *Sotsial'na kompetentnist' yak skladova chastyna kompetentnisnoho pidkhodu* [Social competence as a component of the competence approach]. *Pedahohichnyy poshuk*. P. 11–13. (in Ukrainian).
 3. Hlebova N.I. *Sotsial'na kompetentnist' fakhivtsiv vodnoho transportu: sotsiologichne doslidzhennya* [Social competence of water transport specialists: a sociological study]. Melitopol' : FOP Odnoroh T.V., 2018. 391 s. (in Ukrainian).
 4. Grabovs'ka I. (2018). *Aktual'nist' doslidzhennya konsolidacijnyx procesiv ukrajinstva doby postkolonializmu* [The relevance of the study of the consolidation processes of Ukrainians in the postcolonial era]. *Konsolidaciya ukrajinstva v postkolonial'nu dobu: monografiya / za red. M. Obushnyj, ed., R. 1.1.* Kyiv: Milenium, pp. 15–38. (in Ukrainian).
 5. Luhovyy V.I. *Yevropeys'ka kontseptsiya kompetentnisnoho pidkhodu u vyshchij shkoli ta problemi realizatsiyi v Ukraini* [The European concept of the competence approach in higher education and the problems of its implementation in Ukraine]. *Visnyk APN Ukrainy. Pedahohika i psykholohiya*. 2009. №2 (63). S. 13–25. (in Ukrainian).
 6. Luhovyy V.I., Slyusarenko O.M., Talanova ZH.V. *Klyuchovi ponyattya suchasnoyi pedahohiky: navchal'nyy rezul'tat, kompetentnist', kvalifikatsiya* [Key concepts of modern pedagogy: educational result, competence, qualification]. *Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukraini*. K.: NAPN Ukrainy, 2012. T.1. Zahal'na pedahohika ta filosofiya osvity. S. 23–38. (in Ukrainian).
 7. Pavlyk N.P. *Kompetentnist' yak katehoriya teorii vykhovannya* [Competence as a category of education theory]. *Pednauky*. K., 2008. (in Ukrainian).
 8. Ruchka A.O. *Kompetentnist' yak resurs zhyttyevoyi aktyvnosti* [Competence as a resource of vital activity]. *Ukrayins'ke suspil'stvo: monitorynh sotsial'nykh zmin*. K.: Instytut sot'iolohiyi NAN Ukrainy, 2017. S. 264–274. (in Ukrainian).
 9. Kanning U.P. *Soziale Kompetenz. Definition, Strukturen und Prozesse*. *Zeitschrift für Psychologie*. 2002. 210 (4). S. 154–163. (in German).
 10. Stooft A., Martens R.L., van Merriënboer J. *What is competence? Constructivist approach as a way out of the confusion*. *Open university of the netherlands*. 2004.